

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.1.16>

УДК 378. 377: 37.014

Тетяна Атрощенко

<https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
педагогічний факультет,
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, 89607, Мукачево, Україна
tatiyana05071976@gmail.com

Вікторія Іванова

<https://orcid.org/0000-0003-3954-9407>

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
педагогічний факультет,
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, 89607, Мукачево, Україна
union.of.scientists.24@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В МАГІСТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ ПРАВНИЧОЇ ПІДГОТОВКИ: ДОСВІД УНІВЕРСИТЕТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Здійснено аналіз досвіду провідних університетів Великої Британії щодо системної інтеграції практичної складової в магістерські програми підготовки юристів. Метою роботи є комплексний аналіз досвіду університетів Великої Британії щодо інтеграції практичної складової в магістерські програми правничої підготовки задля подолання розриву між академічною теорією та вимогами ринку праці, а також визначення перспектив імплементації цих підходів у процесі реформування юридичної освіти в Україні. Методологічну основу дослідження складають системний аналіз сучасних освітніх стандартів, порівняльна характеристика моделей підготовки в Англії, Уельсі та Шотландії, а також узагальнення кейсів застосування інноваційних форм навчання. Результати аналізу демонструють, що практична підготовка реалізується через функціонування юридичних клінік за моделлю «живих справ», розвиток навичок юридичного письма за міжнародними стандартами цитування та використання концепції «легітимної периферійної участі» в межах професійних стажувань. Особливу увагу приділено впливу запровадження Кваліфікаційного іспиту соліситорів на професійну спрямованість навчальних планів та інтеграцію модулів з юридичних технологій і штучного інтелекту для правового аналізу. Доведено, що перехід від лекційних систем до малогрупових семінарів, де викладач виступає модератором, а оцінювання базується на принципах зовнішнього незалежного контролю, сприяє розвитку критичного мислення та етичної стійкості. Висновки дослідження підкреслюють, що успіх британської моделі ґрунтується на постійному діалозі між університетами та професійними асоціаціями. Обґрунтовано, що поєднання консервативних традицій із цифровими інноваціями та перетворення клінічної освіти на ядро підготовки є єдиною можливим шляхом формування конкурентоспроможного «цифрового юриста» в умовах глобалізації.

Ключові слова: Велика Британія, магістр права, магістерські програми, практична підготовка, професійна компетентність, професійна підготовка, університет, цифрова трансформація.

ВСТУП

У системі сучасної глобальної вищої освіти правнича підготовка у Великій Британії займає домінуючі позиції, що зумовлено як історичним престижем її університетських центрів, так і винятковим статусом англійського права. На сьогодні англійське право визнане найбільш поширеним інструментом регулювання міжнародних договірних відносин у приватноправовому обороті з іноземним елементом (Сивий, 2017, с. 82). Така затребуваність правових стандартів Сполученого Королівства робить британських юристів одними з найуспішніших фахівців на світовому ринку праці, що, у свою чергу, ставить перед університетами завдання забезпечити такий рівень підготовки, який би поєднував академічну ґрунтовність із високою адаптивністю до реальних викликів практики. Вища освіта у Великій Британії розглядається як багатоступенева модель, орієнтована на випуск професіоналів, здатних займати ключові позиції в комерційних структурах, урядових установах та дослідницьких центрах (Lopushynskyi et al., 2025, p. 348).

Актуальність дослідження інтеграції практичної складової в магістерські програми зумовлена глибокою трансформацією освітньої парадигми від простої трансляції знань до формування цілісної професійної компетентності. Традиційна схема навчання, зосереджена лише на теоретичних аспектах, сьогодні визнається недостатньою, оскільки вона не формує в майбутнього юриста здатності виявляти та аналізувати проблеми, пов'язані з правовою діяльністю, та самостійно шукати шляхи їх розв'язання (Лещенко, Беляєва, 2023, с. 47). Натомість британська модель магістерської підготовки акцентує увагу на розкритті потенціалу студента через індивідуально орієнтоване навчання, де практична складова чітко інтегрована в зміст кожної програми (Сутяга, 2025, с. 179).

Аналіз останніх досліджень підтверджує перехід до глибинної вокаціоналізації правничої підготовки. Р. Childs, N. Firth (2010) розглядають стратегії подолання розриву між кар'єрними прагненнями студентів та вимогами працедавців через активне залучення до роботи юридичних клінік. К. Hood (2025) обґрунтовує потенціал «вищої апробації» (Higher Apprenticeships) як інноваційної форми клінічної освіти безпосередньо в робочому середовищі. V. Roper et al. (2025) аналізують вплив іспиту SQE на посилення професійної спрямованості університетських програм. D. Ha (2024) наголошує на критичній ролі дисципліни «юридичне письмо» для розвитку аргументації, а B. Wong et al. (2022) та M. Welgemoed, Erasmus (2023) досліджують системний мапінг «атрибутів випускника» як цільові орієнтири підготовки. L. Peoples (2025) висвітлює виклики впровадження штучного інтелекту в юридичний аналіз за схемою IRAC.

Проаналізуємо науковий внесок українських дослідників. О. Сутяга (2025) розкриває системність інтеграції стажувань та менторства від провідних фірм у британські магістерські програми. Р. Сивий (2017) акцентує на пріоритеті індивідуального аналізу судових прецедентів у шотландській моделі навчання. І. Лопушинський (Lopushynskyi et al., 2025) характеризує британську систему як ефективну багатоступеневу модель, що забезпечує глобальну конкурентоспроможність. У вітчизняному контексті О. Марченко (2024) та Г. Лещенко, А. Беляєва (2023) обґрунтовують компетентнісний підхід через моделювання та імітацію реальних виробничих ситуацій. Н. Мудролюбова (2025) досліджує вплив цифрової трансформації на якість освіти, а А. Сергієнко (2024) виокремлює юридичні клініки як базовий інструмент формування правової культури магістрів.

Метою дослідження є комплексний аналіз досвіду університетів Великої Британії щодо інтеграції практичної складової у магістерські програми правничої підготовки для подолання розриву між академічною теорією та вимогами ринку праці, а також визначення перспектив імплементації цих підходів у процесі реформування юридичної освіти в Україні.

Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**:

- дослідити чинники трансформації британської правничої освіти в напрямку вокаціоналізації та проаналізувати вплив новітніх регуляторних стандартів, зокрема Кваліфікаційного іспиту соліситорів, на посилення професійної спрямованості університетських програм;
- охарактеризувати основні механізми та форми реалізації практичного навчання, такі як діяльність юридичних клінік на засадах експериментального навчання, система стажувань, менторство та розвиток прикладних навичок юридичного письма;
- виявити особливості підготовки магістрів в умовах цифрової трансформації, зокрема через впровадження модулів із Legal Tech та використання штучного інтелекту для аналізу правових ситуацій, що забезпечує формування компетентностей «цифрового юриста»;
- здійснити порівняльний аналіз регіональних моделей практичної підготовки в Англії, Уельсі та Шотландії;
- на основі британського досвіду сформулювати рекомендації щодо вдосконалення практико-орієнтованого навчання в українських закладах вищої освіти.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія дослідження базується на поєднанні підходів, де основним якісним інструментом виступає порівняльно-правовий аналіз регіональних освітніх моделей Англії, Уельсу та Шотландії, а також теоретичне узагальнення наукових доробок британських та українських дослідників. Кількісна складова реалізована через системний мапінг «атрибутів випускника» та аналіз показників працевлаштування (*employability*) для оцінки ефективності інтеграції практичних навичок у навчальні плани. Об'єктами (учасниками) аналізу виступили магістерські програми провідних університетів Великої Британії (зокрема Northumbria University та University of Plymouth), а також регуляторні стандарти Кваліфікаційного іспиту соліситорів. Процедура дослідження охоплювала поетапний аналіз трансформації британської освіти від теоретичної до вокаціональної, вивчення діяльності юридичних клінік як майданчиків експериментального навчання та оцінювання впливу *Legal Tech* на формування компетентностей магістрів. Засоби збирання та оброблення даних включали контент-аналіз академічних публікацій, звітів університетів та побудову порівняльних таблиць для типізації підходів до професійної підготовки в різних регіонах Сполученого Королівства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим аспектом сучасної правничої освіти у Великій Британії є подолання розриву між академічним навчанням та працевлаштуванням (*employability gap*). Дослідження підтверджують, що багато випускників юридичних факультетів почуваються недостатньо підготовленими до входу в професійне середовище, що потребує впровадження вимірюваного зв'язку між тим, що викладається в аудиторії, і навичками, необхідними в робочому світі (Welgemoed, Erasmus, 2023, p. 709). Для розв'язання цієї проблеми британські університети використовують стратегію «Graduate Attributes» – набір навичок, розумінь та особистих якостей, які роблять випускника успішним в обраній сфері діяльності (Childs, Firth, 2010, p. 143).

Особливе місце в цьому процесі займає регіональна специфіка Сполученого Королівства. Попри уніфікацію освітніх стандартів, існують помітні відмінності у структурі та змісті програм в Англії, Уельсі та Шотландії. В Англії та Уельсі базова освіта (LL.B.) зазвичай триває три роки, тоді як у Шотландії – чотири роки, що значною мірою визначає подальшу траєкторію магістерської підготовки (Сивий, 2017, с. 84). Останні реформи,

зокрема запровадження Кваліфікаційного іспиту соліситорів (SQE) в Англії та Уельсі у 2021 р., призвели до суттєвого перегляду навчальних планів, орієнтуючи їх на більш вокаціональний (професійно-прикладний) характер, що стимулювало зростання ролі практичних навичок безпосередньо в бакалаврських та магістерських програмах (Roper et al., 2025, p. 378).

Інтеграція практичної складової в магістерські програми реалізується через декілька ключових механізмів, серед яких провідне місце посідають юридичні клініки. Наприклад, у Northumbria University функціонує Student Law Office, що діє як повноцінна юридична фірма, де студенти працюють над «живими» справами клієнтів під наглядом кваліфікованих юристів (Hood, 2025, 78). Така модель базується на теорії експериментального навчання, де студенти не лише засвоюють норми права, а й проходять через систему самокритики та зворотного зв'язку від супервізорів, що дозволяє їм навчитися вчитися на власному досвіді (Hood, 2025, p. 82). University of Plymouth також активно використовує центри трудових прав та проекти з розслідування судових помилок (Innocence Project), надаючи студентам можливість проводити реальні розслідування та готувати апеляційні скарги за підтримки практиків (Childs, Firth, 2010, p. 144). Клінічна освіта в Британії розглядається не як допоміжний елемент, а як ядро підготовки, що формує етичну свідомість, навички командної роботи та здатність працювати з конфліктними ситуаціями в умовах реальної соціальної відповідальності (Welgemoed & Erasmus, 2023, p. 718).

Важливим компонентом практичної підготовки є розвиток навичок юридичного письма (legal writing) та дослідницьких компетентностей (Браткова, 2018). У британських магістратурах студенти відвідують спеціалізовані курси, де їх вчать структурувати юридичні есе та документи за принципами зрозумілості, стислості та логічної чіткості, що вважається ознакою високого професіоналізму. Використання стандартів цитування, зокрема OSCOLA, є обов'язковим і розглядається як інструмент дотримання академічної етики та запобігання плагіату (На, 2024, p. 94–97). На відміну від традиційних лекційних систем, британська магістратура фокусується на двогодинних семінарах у малих групах, де оцінюється не просто знання матеріалу, а здатність до аргументованої дискусії та критичного мислення. При цьому викладач виступає не стільки джерелом готової інформації, скільки модератором, який допомагає студенту вибудувати власну позицію навіть у найбільш дискусійних питаннях правозастосування (Сивий, 2017, p. 86–88).

Ще одним інноваційним напрямом інтеграції практики в Англії та Уельсі є розвиток «вищих апробацій» або стажувань (Higher Apprenticeships), що дозволяють поєднувати роботу в юридичних компаніях із навчанням в університеті (Khaerunnisa et al., 2025). Цей шлях базується на концепції «легітимної периферійної участі», згідно з якою менш досвідчений учень поступово переходить від ролі новачка до експерта, навчаючись безпосередньо від професіоналів у робочому середовищі (Hood, 2025, p. 85). Така модель дозволяє магістрантам опановувати навички, які важко передати в аудиторії, наприклад, облік часу, виставлення рахунків (billing) та етику взаємодії з корпоративними клієнтами. Проте перебування студента у фірмі потребує жорсткого контролю з боку університету через систему робочих коучів (Shvardak, 2021), щоб уникнути засвоєння неетичних або технічно неправильних практик «коротких шляхів» (Hood, 2025, p. 85–87). Співпраця з провідними фірмами також виражається в менторстві, коли за кожним студентом-магістром закріплюється практик, який допомагає адаптуватися до вимог галузі.

Цифрова трансформація та впровадження штучного інтелекту внесли корективи в зміст практичної підготовки, висувуючи нові вимоги до цифрової грамотності майбутніх юристів. Сучасні магістерські програми все частіше включають модулі з Legal Tech, де студенти вчаться працювати із системами юридичної аналітики для прогнозування судових рішень та автоматизації рутинних завдань (Andreeva, Savova, 2024). Використання штучного інтелекту для аналізу фактів за схемою IRAC (Issue, Rule, Application, Conclusion) стає частиною освітнього процесу, проте університети наголошують на ризиках «галюцинацій» моделей та необхідності критичної перевірки будь-яких результатів, згенерованих машиною

(Peoples, 2025). Здобувачі здебільшого демонструють високу обізнаність у цифрових інструментах (Kharchenko et al., 2025), проте потребують цілеспрямованого навчання щодо етичних та безпекових аспектів роботи з конфіденційною інформацією у цифровому середовищі (Wong et al., 2022, p. 1342).

Оцінювання в британській магістратурі також має практичну спрямованість і часто включає написання проєктних звітів або розв'язання кейсів, що імітують реальні юридичні конфлікти. Іспити можуть бути як закритими, так і «відкритими» (seen exams), коли питання відомі заздалегідь, що вимагає від студента не просто запам'ятовування, а глибинної аргументації з посиланням на значну кількість джерел. Важливою є система подвійного контролю, де роботи оцінюються не лише внутрішнім викладачем, а й зовнішнім екзаменатором з іншого університету, що забезпечує об'єктивність та відповідність національним стандартам якості (Сивий, 2017, с. 90). Весь процес підготовки, включаючи написання магістерської дисертації, орієнтований на розвиток «Graduate Attributes» – набору якостей, як-от самоусвідомлення, професійна майстерність та глобальне громадянство (Wong et al., 2022, p. 1340).

У Таблиці 1 наведено порівняльну характеристику моделей практичної підготовки у різних регіонах Великої Британії, що дозволяє узагальнити основні підходи.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз практичної складової магістерської підготовки в регіонах Великої Британії

Параметр порівняння	Англія та Уельс	Шотландія
Ключовий регуляторний вплив	Solicitors Qualifying Examination (SQE)	Diploma in Professional Legal Practice
Основні форми практичного навчання	Юридичні клініки, Higher Apprenticeships, Legal Tech центри	Клінічна освіта, Mock Trials, глибокі індивідуальні дослідження
Модель входу в професію	Централізоване тестування компетентностей незалежно від диплома	Послідовне здобуття академічного ступеня та професійного диплома
Фокус практичних навичок	Клієнтський менеджмент, цифрові компетентності, підготовка до SQE1/2	Критичне мислення, академічне письмо, аналіз прецедентної практики
Специфіка дисертаційного етапу	Можливість заміни дисертації професійним стажуванням або проєктом	Обов'язкове наукове дослідження з високим рівнем аналітичної складової
Рівень залучення практиків	Системне менторство та залучення партнерів глобальних фірм до викладання	Залучення адвокатів та юрисконсультів до спеціалізованих вокаційних курсів

Сформовано авторами на основі аналізу джерел (Сивий, 2017; Roper et al., 2025; Hood, 2025; Сутяга, 2025).

Досвід університетів Великої Британії свідчить про те, що успішна інтеграція практики в магістерські програми неможлива без тісного діалогу між академічною спільнотою та професійними асоціаціями юристів. Використання ринкових механізмів, де заклади вищої освіти змагаються за студентів через якість та прикладну цінність своїх програм, стимулює постійний розвиток змісту освіти. При цьому британська модель успішно

поєднує такі консервативні академічні традиції, як повага до тексту та глибоке читання, з ультрасучасними формами цифрового навчання та симуляціями судових процесів (Сивий, 2017, с. 83–86). Важливим уроком для країн, що реформують свою правничу освіту, зокрема України, є відмова від формального підходу до практик та перетворення юридичних клінік на центр освітнього процесу, де здобувач виступає активним суб'єктом, що несе відповідальність за результати своєї діяльності перед клієнтом та професійною спільнотою (Будкевич, 2025).

Загалом, підготовка магістрів права у Великій Британії спрямована на формування «цифрового юриста», здатного ефективно працювати в умовах штучного інтелекту, кібербезпеки та електронного судочинства (Мудролюбова та інші, 2025). Постійний зворотний зв'язок, анонімне об'єктивне оцінювання та акцент на розвитку «м'яких навичок», як-от емпатія, лідерство та етична стійкість, дозволяють випускати фахівців, готових до складних викликів правової системи (Лещенко & Беляєва, 2023, с. 49). Модель підготовки, де правова культура визнається базовим фундаментом, а практичні навички – інструментом її реалізації, забезпечує стабільність та високу репутацію британської юридичної освіти у всьому світі (Сергієнко, 2024, с. 1298). Таким чином, британський досвід демонструє, що поєднання академічної глибини з інноваційними практико-орієнтованими формами навчання є єдино можливим шляхом розвитку сучасної правничої школи в умовах глобалізації (Шмельова, Кірюхіна, 2018).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження досвіду університетів Великої Британії свідчить, що сучасна правнича підготовка успішно долає розрив між академічною теорією та вимогами ринку праці через глибоку вокаціоналізацію магістерських програм. Ця трансформація значною мірою зумовлена запровадженням нових регуляторних стандартів, зокрема Кваліфікаційного іспиту соліситорів, що стимулювало перегляд навчальних планів на користь їхнього професійно-прикладного характеру. Ключовим елементом такої системи виступають юридичні клініки, які функціонують як повноцінні фірми, де студенти працюють над «живими» справами клієнтів, формуючи етичну свідомість та навички командної роботи на засадах експериментального навчання. Окрім клінічної освіти, важливу роль відіграють «вищі апробації» та системні стажування, що дозволяють магістрантам поступово переходити від ролі новачка до експерта безпосередньо в робочому середовищі, опановуючи навички білінгу та комунікації під наглядом досвідчених менторів.

З'ясовано, що паралельно з традиційними формами підготовки, британська юридична школа активно впроваджує модулі з Legal Tech, готуючи «цифрових юристів», здатних ефективно використовувати штучний інтелект для аналізу правових ситуацій за схемою IRAC при обов'язковому дотриманні етичних стандартів та критичній перевірці результатів. Важливим складником залишається розвиток навичок юридичного письма та аргументації під час двогодинних семінарів у малих групах, де викладач виступає модератором, що стимулює студентів до самостійного пошуку рішень у дискусійних питаннях. Хоча регіональні підходи в Англії та Шотландії мають свої відмінності – від акценту на централізоване тестування компетентностей до поглибленого аналізу прецедентної практики – спільним орієнтиром залишається формування цілісного набору «атрибутів випускника», включаючи професійну майстерність та глобальне громадянство.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що успіх британської моделі базується на постійному діалозі між університетами та професійними асоціаціями, що перетворює практичну складову на фундамент правової культури, а не просто додаток до теорії. Для реформування правничої освіти в Україні цей досвід пропонує цінний шлях відмови від формального підходу до практик та перетворення юридичних клінік на центр освітнього процесу, де здобувач стає активним суб'єктом, відповідальним за результати своєї діяльності перед професійною спільнотою.

Перспективи подальших досліджень полягають у детальному аналізі етичних та безпекових викликів застосування штучного інтелекту в юридичній діяльності, а також у розробленні конкретних механізмів адаптації британської моделі вокаціоналізації та клінічної освіти для вдосконалення системи підготовки магістрів права в Україні в умовах глобальної цифрової трансформації.

Список використаної літератури

1. Браткова О. І. Наукові підходи у підготовці майбутніх юристів до професійної взаємодії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. № 4 (95). С. 41–44. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.4\(95\).2018.41-44](https://doi.org/10.35433/pedagogy.4(95).2018.41-44)
2. Будкевич В. Деякі питання сучасного стану професійної підготовки магістрів права в Україні. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № (4) 50. С. 211–219. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4\(50\)-211-219](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-211-219)
3. Будкевич В. Короткий історико-педагогічний аналіз передумов формування сучасної системи підготовки магістрів права в Україні у 90 рр. XX століття. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 5 (35). С. 1120–1128. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1120-1128](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1120-1128)
4. Лещенко Г. А., Беляєва А. М. Формування професійної компетентності майбутніх юристів. *Young Scientist*. 2023. № 6 (118). С. 47–50. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-10>
5. Марченко О. Формування професійної компетентності майбутніх юристів у процесі фахової підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 72. Т. 2. С. 306–312. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-2-47>
6. Мудролюбова Н. О., Савка О. Т., Дніпров О. С. Вплив цифрової трансформації на якість юридичної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Академічні візії*. 2025. № 43. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15502516>
7. Сергієнко А. С. Правова культура як базовий компонент в підготовці магістрів права. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2024. № 6. DOI: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.11>
8. Сивий Р. Підготовка магістрів права у Великій Британії (з досвіду навчання в університеті міста Данді, Шотландія). *Право України*. 2017. № 10. С. 82–94. URL: https://pravoua.com.ua/uk/store/pravoukr/pravo_2017_10/pravo_2017_10_s7 (дата звернення: 25.01.2026).
9. Сутяга О. Практична підготовка магістрів права в університетах Великої Британії. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2025. № 2 (15). С. 179–188. DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15\(2\)-18](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15(2)-18)
10. Шмельова А. С., Кірюхіна М. В. Особливості сучасних методів викладання правових дисциплін в магістратурі закладів вищої освіти України. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка*. 2018. Вип. 5 (9). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/28> (дата звернення: 25.01.2026).
11. Andreeva D., Savova G. Artificial Intelligence in the Legal Field: Law Students' Perspective. *arXiv*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2410.09937>
12. Childs P., Firth N. 'You're Hired': Bridging the Gap between Law Student Career Aspirations and Employment Opportunities. *The Plymouth Law & Criminal Justice Review*. 2010. Vol. 3. P. 142–157. URL: <https://pearl.plymouth.ac.uk/plcjr/vol3/iss1/5/> (дата звернення: 1.02.2026).
13. Ha D. Legal Writing in the United Kingdom: Impact on The Professional Development of Law Students. *VNU Journal of Science: Legal Studies*. 2024. Vol. 40. № 4. P. 94–103. DOI: <https://doi.org/10.25073/2588-1167/vnuls.4648>
14. Hood C. Law firms as learning environments: are Higher Apprenticeships in law an emerging face of clinical legal education in England? *International Journal of Clinical Legal Education*. 2025. Vol. 32. Iss. 2. P. 67–87. DOI: <https://doi.org/10.19164/ijcle.v32i2.1689>
15. Khaerunnisa A. D., Alam F. S., Apriliya. A Review of Notarial Studies in the Faculty of Law: Preparing Students for the Legal Profession. *Journal Social Civilecial*. 2025. Vol. 3. № 1. P. 11–19. DOI: <https://doi.org/10.71435/610507>
16. Kharchenko N., Shvardak M., Shelestova L., Trubacheva S. Analysis of the effectiveness of technology integration (interactive whiteboards, online platforms, etc.) in modern education. *Brazilian*

Journal of Education, Technology and Society. 2024. Vol. 17 (se1). P. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse1.65-72>

17. Lopushynskiy I., Ozminska I., Kovnir O. UK Higher Education System: Mechanisms for Ukraine's Adaptation to European Standards. *Координати публічного управління*. 2025. № 1 (4). С. 345–361. DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.01.16>

18. Peoples L. F. Artificial Intelligence and Legal Analysis: Implications for Legal Education and the profession. *Law Library Journal*. 2025. Vol. 117. № 1. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5123122>

19. Roper V., Dunn R., Sixsmith D. The impact of the Solicitors Qualifying Examination (SQE) on undergraduate legal education in England and Wales: A content analysis. *Legal Studies*. 2025. Vol. 45. P. 375–393. DOI: <https://doi.org/10.1017/lst.2025.14>

20. Shvardak M. Coaching Technology to Prepare Candidates for Leadership Roles in a Variety of Educational Settings. *Postmodern Openings*. 2021. № 12(1). P. 201–222. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.1/255>

21. Welgemoed M., Erasmus D. The importance of graduate attributes in preparing law students for legal practice. *Obiter*. 2023. Vol. 44. № 4. P. 709–736. DOI: <https://doi.org/10.17159/obiter.v44i4.17492>

22. Wong B., Chiu Y.-L. T., Copsey-Blake M., Nikolopoulou M. A mapping of graduate attributes: what can we expect from UK university students? *Higher Education Research & Development*. 2022. Vol. 41. № 4. P. 1340–1355. DOI: <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1882405>

References

Bratkova, O. I. (2018). Naukovi pidkhody u pidhotovtsi maibutnikh yurystiv do profesiinoi vzaiemodii [Scientific approaches in the training of future lawyers for professional interaction]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 4 (95), 41–44. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.4\(95\).2018.41-44](https://doi.org/10.35433/pedagogy.4(95).2018.41-44)

Budkevych, V. (2025). Deiaiki pytannia suchasnoho stanu profesiinoi pidhotovky mahistriv prava v Ukraini [towards the particular issues on the current state of professional training of masters of law in Ukraine]. *Perspectives and Innovations of Science*, (4) 50, 211–219. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4\(50\)-211-219](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-211-219)

Budkevych, V. (2025). Korotkyi istoryko-pedahohichnyi analiz peredumov formuvannia suchasnoi systemy pidhotovky mahistriv prava v Ukraini u 90 rr. XX stolittia [A brief historical and pedagogical analysis of the prerequisites for the formation of the modern system of training masters of law in Ukraine in the 90s of the XX century]. *Bulletin of Science and Education*, 5(35), 1120–1128. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1120-1128](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1120-1128)

Leshchenko, H. A., & Bielisiaeva, A. M. (2023). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh yurystiv [Formation of professional competence of future lawyers]. *Young Scientist*, 6 (118), 47–50. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-10>

Marchenko, O. (2024). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh yurystiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional competence of future lawyers in the process of professional training]. *Current Issues of the Humanities*, 72 (2), 306–312. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-2-47>

Mudrolyubova, N. O., Savka, O. T., & Dniprov, O. S. (2025). Vplyv tsyfrovoy transformatsii na yakist yurydychnoi osvity v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy [The impact of digital transformation on the quality of legal education in Ukraine: Challenges and prospects]. *Academic Visions*, 43. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15502516>

Serhiienko, A. S. (2024). Pravova kultura yak bazovyi komponent v pidhotovtsi mahistriv prava [Legal culture as a Basic Component in the Masters of Law Training]. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 6. <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.11>

Syvyi, R. (2017). Pidhotovka mahistriv prava u Velykii Brytanii (z dosvidu navchannia v universyteti mista Dandi, Shotlandia) [Training of masters of law in the UK (from the experience of studying at the University of Dundee, Scotland)]. *Law of Ukraine*, 10, 82–94. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001432216>

Sutiaha, O. (2025). Praktychna pidhotovka mahistriv prava v universytetakh Velykoi Brytanii [Practical training of masters of law in UK universities]. *Comparative Professional Pedagogy*, 15 (2), 179–188. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15\(2\)-18](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15(2)-18)

- Shmeleva, A. S., & Kiryukhina, M. V. (2018). Osoblyvosti suchasnykh metodiv vykladannia pravovykh dystsyplin v mahistraturi zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Features of modern methods of teaching legal disciplines within the master's degree programs in higher educational institutions of Ukraine]. *Adaptive management: theory and practice. Series Pedagogy*, 5 (9). <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/28>
- Andreeva, D., & Savova, G. (2024). Artificial intelligence in the legal field: Law students' perspective. arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2410.09937>
- Childs, P., & Firth, N. (2010). 'You're hired': Bridging the gap between law student career aspirations and employment opportunities. *The Plymouth Law & Criminal Justice Review*, 3, 142–157. <https://pearl.plymouth.ac.uk/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=plcjr>
- Ha, D. (2024). Legal Writing in the United Kingdom: Impact on The Professional Development of Law Students. *VNU Journal of Science: Legal Studies*, 4 (40), 94–103. <https://doi.org/10.25073/2588-1167/vnuls.4648>
- Hood, C. (2025). Law firms as learning environments: Are Higher Apprenticeships in law an emerging face of clinical legal education in England? *International Journal of Clinical Legal Education*, 32 (2), 67–87. <https://doi.org/10.19164/ijcle.v32i2.1689>
- Khaerunnisa, A. D., Alam, F. S., & Apriliya. (2025). A review of notarial studies in the Faculty of Law: Preparing students for the legal profession. *Journal Social Civilecial*, 3 (1), 11–19. <https://doi.org/10.71435/610507>
- Kharchenko, N., Shvardak, M., Shelestova, L., & Trubacheva, S. (2024). Analysis of the effectiveness of technology integration (interactive whiteboards, online platforms, etc.) in modern education. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society*, 17 (se1), 65–72. <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse1.65-72>
- Lopushynskyi, I., Ozminska, I., & Kovnir, O. (2025). UK higher education system: Mechanisms for Ukraine's adaptation to European standards. *Coordinates of Public Administration*, 1 (4), 345–361. <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.01.16>
- Peoples, L. F. (2025). Artificial intelligence and legal analysis: Implications for legal education and the profession. *Law Library Journal*, 117 (1). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5123122>
- Roper, V., Dunn, R., & Sixsmith, D. (2025). The impact of the Solicitors Qualifying Examination (SQE) on undergraduate legal education in England and Wales: A content analysis. *Legal Studies*, 45, 375–393. <https://doi.org/10.1017/lst.2025.14>
- Shvardak, M. (2021). Coaching technology to prepare candidates for leadership roles in a variety of educational settings. *Postmodern Openings*, 12 (1), 201–222. <https://doi.org/10.18662/po/12.1/255>
- Welgemoed, M., & Erasmus, D. (2023). The importance of graduate attributes in preparing law students for legal practice. *Obiter*, 44 (4), 709–736. <https://doi.org/10.17159/obiter.v44i4.17492>
- Wong, B., Chiu, Y.-L. T., Copsey-Blake, M., & Nikolopoulou, M. (2022). A mapping of graduate attributes: What can we expect from UK university students? *Higher Education Research & Development*, 41 (4), 1340–1355. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1882405>

Стаття надійшла до редакції 29.01.2026

Прийнято до друку 26.03.2026

Опубліковано 30.03.2026

INTEGRATION OF PRACTICAL COMPONENT IN MASTER'S PROGRAMS OF LEGAL TRAINING: EXPERIENCE OF UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN

Tetyana Atroshchenko

<https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor,
Professor of the Department of Preschool and Special Education,
Faculty of Pedagogy,
Mukachevo State University,
26 Uzhgorodska Str., 89607, Mukachevo, Ukraine
tatiyana05071976@gmail.com

Viktoriya Ivanova

<https://orcid.org/0000-0003-3954-9407>

Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor,
Head of the Department of Preschool and Special Education,
Mukachevo State University,
26 Uzhgorodska Str., 89607, Mukachevo, Ukraine
union.of.scientists.24@gmail.com

The experience of leading universities of Great Britain on the systematic integration of the practical component into master's programs of legal training was analyzed. The aim of the work is a comprehensive analysis of the experience of universities of Great Britain on the integration of the practical component into master's programs of legal training in order to overcome the gap between academic theory and labor market requirements, as well as to determine the prospects for implementing these approaches in the process of reforming legal education in Ukraine. The methodological basis of the study is a systematic analysis of modern educational standards, a comparative characteristic of training models in England, Wales and Scotland, as well as a generalization of cases of application of innovative forms of training. The results of the analysis demonstrate that practical training is implemented through the operation of legal clinics according to the "live case" model, the development of legal writing skills according to international citation standards and the use of the concept of "legitimate peripheral participation" within professional internships. Particular attention is paid to the impact of the introduction of the Solicitors Qualification Examination on the professional orientation of curricula and the integration of modules on legal technologies and artificial intelligence for legal analysis. It is proven that the transition from lecture systems to small-group seminars, where the teacher acts as a moderator, and the assessment is based on the principles of external independent control, contributes to the development of critical thinking and ethical sustainability. The conclusions of the study emphasize that the success of the British model is based on an ongoing dialogue between universities and professional associations. It is argued that combining conservative traditions with digital innovations and transforming clinical education into the core of training is the only possible way to form a competitive "digital lawyer" in the context of globalization.

Keywords: *digital transformation, Great Britain, Master of Laws, Master's programs, practical training, professional competence, professional training, university.*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>